

Ad Astra

Asociație a cercetătorilor români din întreaga lume
<https://ad-astra.ro> ◇ office@ad-astra.ro
Șos. Nicolae Titulescu, Nr.155, Bl.21C, Sc.C, Ap.98
S1, București ◇ CIF: 14905018 din 26/09/2002

versiune adoptată prin vot
1 septembrie 2025

Observații și propuneri asupra proiectului de lege privind adoptarea de măsuri pentru digitalizarea și eficientizarea activității în domeniul cercetării, dezvoltării și susținerii inovării (PL)—aflat în discuție publică în perioada 4 august–4 septembrie 2025.

Proiectul de lege (PL) aflat în discuție propune o serie de măsuri salutare, de multă vreme necesare. Are în general o fundamentare clară, care ia în calcul un ansamblu de circumstanțe și documente europene importante și relevante, analizate succint și adecvat.

PL propune o sistematizare a raportării informațiilor despre proiectele CDI și a administrării programelor de finanțare CDI, implementarea codului ALLEA pentru integritatea cercetării, înființarea observatorului de cercetare și înființarea unei unități centrale pentru inovare.

Considerăm că PL poate fi îmbunătățit printr-o clarificare terminologică, unele modificări legislative punctuale care să faciliteze compatibilizarea codului ALLEA cu legislația națională, unele prevederi privind regimul datelor de cercetare și unele detalieri privind funcționarea observatorului CDI. De asemenea, credem că unele prevederi ar trebui adoptate prin modificarea altor legi, unde se găsesc deja alte prevederi în aceeași materie și că sunt necesare câteva normative secundare, privind sistemul informațional al sistemului CDI și gestiunea datelor.

Propunem, de asemenea, ca legea să aibă anexată o traducere a codului ALLEA, ediția 2023. Această opțiune ar fi oportună deoarece nu există nici astăzi o traducere oficială în limba română, deși organizațiile de cercetare care au proiecte europene, și unele proiecte PNCDI, sunt obligate prin contract să-l implementeze și să-l respecte.

Asociația noastră a publicat acum doi ani o traducere neoficială a versiunii 2017 a codului ALLEA, împreună cu o analiză comparativă cu legislația în vigoare atunci. Atașăm acestui document o traducere a ediției curente, din 2023, sperând că va ajuta la întocmirea anexei propuse.

În paginile următoare, expunem în detaliu problemele identificate de noi și amendamentele pe care le propunem la proiectul de lege.

Vă stăm la dispoziție pentru orice clarificări sau elaborări ale acestor chestiuni.

Membrii Asociației Ad Astra.

Cuprins

1	Observații generale	3
1.1	Importanța contribuțiilor proiectului de lege	3
1.2	Probleme generale	3
1.2.1	Gestiunea datelor de cercetare	3
1.2.2	Sistemul informațional al sistemului național CDI	4
1.2.3	Compatibilitatea codului ALLEA cu legislația națională	6
1.2.4	Probleme aparente de tehnică legislativă	6
2	Observații și propuneri articol cu articol	7
2.1	Titlul legii propuse	7
2.2	Art. 1, definiții	8
2.2.1	Autoritatea contractantă/Conducător de program	8
2.2.2	Beneficiar	9
2.2.3	Fonduri publice în domeniul CDI	9
2.2.4	Organizații de cercetare	10
2.2.5	Pachet de informații/Ghidul solicitantului	10
2.2.6	SNCISI, program	11
2.3	Art. 2, art. 4, art. 5 și art. 6	11
2.3.1	Art. 2, alineatul (3)	14
2.3.2	Art. 2, alineatul (5)	14
2.3.3	Art. 4 alineatul (2)	15
2.3.4	Art. 6 alineatul (5)	16
2.4	Art. 3	17
2.5	Art. 7	18
2.6	Art. 8	18
2.7	Art. 9	19
2.8	Art. 10	21
2.9	Art. 12	22
2.10	Art. 13	22

1 Observații generale

1.1 Importanța contribuțiilor proiectului de lege

În linii generale, proiectul propune cinci tipuri de măsuri:

1. măsuri privind digitalizarea (cap. 2, sect. 1) care, deși menționează anumite platforme pentru administrarea programelor de finanțare, constau de fapt în obligații ale participanților la aceste programe—conducători de programe și beneficiari;
2. măsuri privind eficientizarea, (cap. 2, sect.2) care autorizează ANC să efectueze anumite categorii de cheltuieli și să deschidă anumite competiții;
3. o prevedere foarte importantă, la art. 9 din cap. 2. sect. 2 privind obligativitatea conformității prevederilor codurilor de etică a cercetării cu cele ale codului ALLEA;
4. reglementarea la nivel de lege a Observatorului CDI (cap 2, sect. 3), structură esențială a sistemului de cercetare, recomandată și de raportul PSF, chiar cu acest nume, și care lipsea Autorității Naționale de Cercetare;
5. introducerea la nivel de lege a unei “Unități Centrale pentru Inovare” (RoInovare), structură care lipsea în România, în contrast cu alte țări europene, și a cărei înființare a fost recomandată de multiple autorități europene și internaționale

1.2 Probleme generale

În opinia noastră, ar trebui acordată atenție câtorva probleme generale ale proiectului de lege.

1.2.1 Gestiunea datelor de cercetare

PL nu menționează problema gestiunii datelor de cercetare, nici măcar a aplicării directivei 1024/2019, preluată la noi prin legea 179/2002 și a capitolului important, privind aceste date, din codul ALLEA. Aceasta este o chestiune esențială pentru măsurile propuse, astfel:

1. Toate obligațiile privind integritatea, știința deschisă, accesul la date, transmiterea de date către autorități, presupun mai întâi asigurarea gestiunii datelor la nivel instituțional.
2. Obligațiile foarte generice din legea 179 ar trebui detaliate pentru fiecare actor menționat în cap. 2, sect. 1 și evident se reflectă direct în specificațiile platformelor informatice și în obligațiile legate de aceste platforme.
3. Cele mai multe din acțiunile prevăzute la cap. 2. sect. 2. implică obținerea și producerea de seturi de date care intră în incidența legii 179/2022, relațiile complexe dintre aceste obligații și cele prevăzute în legea 179 necesitând clarificare.

4. Îndeplinirea obligațiilor prevăzute în codul ALLEA **nu** se poate realiza doar prin conformarea codurilor de etică cu codul ALLEA, deoarece codurile de etică, la noi, se limitează la obligații ale cercetătorilor și la organizarea comisiilor de investigație a abaterilor, și nu includ prevederile pozitive, esențiale, ale instituțiilor și organizațiilor, între care un loc central îl ocupă obligațiile privind datele.
5. Atât Observatorul CDI cât și RoInovare operează, în esență, cu date de cercetare, prelucreează și produc seturi de date aflate sub incidența legii 179 și trebuie să aibă obligații și drepturi specifice privind aceste date.

Chestiunea datelor în cercetare și a accesului, post-publicare, la aceste date este strâns legată de credibilitatea cercetării. În ultimele decenii, organizațiile prestigioase de cercetare și-au dezvoltat servicii de gestiune a datelor, de exemplu: data.cam.ac.uk. Uneori, aceste servicii sunt organizate la nivel național, de exemplu: researchdata.se.

În România nu am reușit să identificăm nici măcar un singur astfel de serviciu instituțional, pe paginile universităților și institutelor, situație care umbrește credibilitatea sistemului național CDI și necesită intervenția autorității.

1.2.2 Sistemul informațional al sistemului național CDI

PL conține mai multe obligații disparate și deziderate legate de Observatorul de Cercetare și de alte inițiative punctuale cum este PNIM, precum și de necesitatea accesului ANC la informații privind sistemul de cercetare.

Aceste elemente exprimă buna intenție de progrese în monitorizarea și coordonarea sistemului CDI. Dacă, însă, sunt doar inițiative nesistematizate, se agravează situația actuală în care cercetătorii și organizațiile trebuie să introducă la nesfârșit aceleași date în tot felul de rapoarte cu reprezentări incompatibile, haos din care e foarte greu de extras vreo statistică sau concluzie coerentă.

Organizarea Observatorului Național CDI presupune, pe lângă declararea formală a unei substructuri a secretariatului CNSTI, crearea efectivă a unui sistem național de raportare a informațiilor privind *toate* organizațiile de cercetare și inovare, indiferent de forma lor și de sursa de finanțare.

Aceste sisteme informaționale naționale există și funcționează în sănătate, mediu, educație și alte domenii dar, paradoxal, tocmai în cercetare lipsesc sau sunt prezente doar “platforme” punctuale, în parte paralele (conțin aceleași date) și incompatibile.

Detaliile acestui sistem informațional nu pot face obiectul unei legi ci poate a unor normative secundare, dar la nivel de lege ar trebui stabilite unele drepturi și obligații în lipsa cărora acest sistem n-ar putea funcționa, precum și cerințele generale pe care le vor îndeplini normativele secundare respective. Există deja astfel de drepturi și obligații stipulate în legislație. Acestea ar trebui completate și articulate într-un proiect sintetic, coerent, al sistemului informațional.

Concret, observatorul CDI ar trebui să dispună, cel puțin, de următoarele fluxuri de date:

1. datele raportate prin INS/Eurostat, cu metodologiile lor și probabil microdatele aferente;
2. colecțiile publice de rezultate de cercetare—articole, brevete, registre de studii și seturi de date primare—disponibile direct sau prin baze de date cunoscute și stabile (ORCID, scopus, scholar, clarivate, pubmed, clinical-trials.gov, zenodo etc);
3. rapoartele anuale ale unităților de cercetare din domeniul public, emise în temeiul legii 544/2001 și al legii 199/2023, care ar trebui să conțină și o componentă standardizată (un tabel cu indicatori de exemplu, același pentru toate unitățile);
4. paginile de web ale unităților de cercetare publice și private, și ale proiectelor cu finanțare publică, care ar putea de asemenea să conțină componente standardizate obligatorii, recoltabile automat și integrabile într-o bază de date națională;
5. platformele conducătorilor de programe—Brainmap, PNIM, SMIS, EERTIS etc;
6. colecțiile de rapoarte de autoevaluare și de evaluare depuse de organizații și emise cu ocazia diverselor evaluări, acreditări și certificări;
7. registrele de rezultate ale organizațiilor finanțate din fonduri publice organizate conform OG57/2002 art. 74 și următoarelor, în limitele confidențialității și ale GDPR;
8. diverse registre naționale cum ar fi: registrul potențialilor contractori, registrele de studii clinice ale ANMDM, de aprobări de studii experimentale ale ANSVSA sau CNCAN, segmente din registrul comerțului etc.
9. toate documentele aferente programelor de finanțare publică a CDI.

Unele dintre aceste surse repetă aceleași date—de exemplu, rapoartele anuale și rapoartele de autoevaluare ale organizațiilor conțin în principiu aceleași date, repetate și în paginile de web; platforma “Brainmap” repetă în parte datele care ar trebui să se afle în ORCID și în paginile proiectelor etc.

Lipsește în general un set de date sintetic, cuprinzând relația între finanțare, proiecte, organizații, persoane, infrastructură, rezultate și impact, dar acesta poate fi extras din seturile existente, cu un anumit efort.

Un exemplu de sursă neexploatăată încă, și din care s-ar putea realiza aceste sinteze, constă în articolele științifice care conectează, fiecare, autorii, organizațiile la care sunt afiliați, infrastructura menționată la metodologie, sursele de finanțare menționate la “acknowledgements”, precum și unele impacte care se pot identifica din citările în alte articole, în brevete sau în documente de fundamentare a unor politici.

Observatorul CDI ar putea fi însărcinat explicit cu elaborearea acestui set sintetic, în lipsa căruia fundamentarea deciziilor rămâne discutabilă.

Legea ar trebui să precizeze principalele rezultate pe care să le furnizeze observatorul național CDI, de exemplu: (1) elaborarea unui raport statistic anual privind sistemul CDI, până la 1 octombrie al anului următor, pe baza căruia se va fundamenta raportul și recomandările CNSTI, prevăzute de lege, precum și bugetul cercetării pe următorul an; (2) elaborarea seturilor de date privind sistemul de cercetare, prevăzute în anexa legii 179/2022, și publicarea acestora pe data.gov.ro.

1.2.3 Compatibilitatea codului ALLEA cu legislația națională

Compatibilizarea codurilor de etică cu codul ALLEA va fi îngreunată, pe lângă problematica datelor, menționată mai sus, de faptul că legislația națională privind etica este explicit incompatibilă cu codul ALLEA, iar codurile de etică nu pot contraveni legislației naționale.

Dintre aceste incompatibilități, reamintim două exemple, esențiale:

1. definiția plagiatului, care în legislația noastră este mult mai restrictivă (doar în scris după surse scrise, nu și audiovizual sau în orice alt fel, cum este în codul ALLEA), astfel încât multe plagiate grave sunt nesancționabile și, de fapt, nedescurajate nici măcar în principiu în România;
2. autorizarea implicită, prin lege, a abuzului de autoritate pentru obținerea de foloase necuvenite, inclusiv autorizarea plagiatului (numit “obținerea calității de autor”—prin abuz de autoritate) atunci când beneficiarul nu este abuzatorul sau o rudă de gradul I sau II a acestuia.

Prezenta inițiativă legislativă ar putea corecta aceste probleme, prin modificarea prevederilor respective—preluarea definiției plagiatului din codul ALLEA și interzicerea generală a abuzului de autoritate, așa cum face și codul ALLEA. Aceste prevederi toxice, care scot, practic, România din cadrul valorilor europene privind integritatea cercetării, sunt prezente, cu formulări identice, și în legea 183/2024 și în legea 199/2023 și au ajuns, din păcate, și în legislația secundară, de exemplu în codul cadru de etică universitară (HG305/2024).

Propunem, în secțiunea 2.7, mai jos, exemple de formulări de corectare.

1.2.4 Probleme aparente de tehnică legislativă

PL pare să prezinte unele probleme de tehnică legislativă:

1. Multe din prevederile proiectului de lege intervin în aceeași chestiune dar în paralel cu alte legi, în particular cu OG57/2002 (de exemplu, autorizările de cheltuieli ale ANC, prevederile privind conducătorii de programe), cu L183 (art. 9 din propunere) și cu L199 etc.; aceste prevederi ar trebui probabil introduse ca modificări și adăugiri la legile respective;

2. Terminologia pare pe alocuri inconsistentă cu cea din restul legislației, de exemplu ‘conducătorii de programe’ din OG 57 par a fi numiți în proiect ‘autorități contractante’ chiar atunci când încă nu există de fapt niciun contract, adică nici nu sunt încă autorități contractante, de exemplu la selecția evaluatorilor; de asemenea, ‘cercetare, dezvoltare’ se referă probabil la termenul ‘cercetare-dezvoltare’, adică cercetare științifică și dezvoltare experimentală, din art. 2 din OG57 (și din Manualul Frascati), nefiind vorba, aici de orice dezvoltare; detaliem în secțiunea 2.2 de mai jos aceste chestiuni.
3. Unele dintre prevederi par a fi de natura legii, chiar organice, altele par a fi de natura legislației secundare și ar trebui delegate în legislația secundară.
4. Aria de aplicare a prevederilor este uneori neclară, sau evident limitată, de exemplu nu rezultă clar, exact, căror organisme de finanțare (numite ‘autoritatea contractanta’) li se aplică prevederile din cap. 2, secțiunea 2. Propunem mai jos formulări care ni se par mai clare.

2 Observații și propuneri articol cu articol

2.1 Titlul legii propuse

Formula “cercetare, dezvoltare și susținerea inovării” se referă probabil, pe fond, la termenul “cercetare-dezvoltare” definit în art. 2 din OG57/2002, corespunzător termenului “research and development” din Manualul Frascati, la care se adaugă “susținerea inovării” termen nedefinit nicăieri. Unele forme de inovare sunt definite în OG57/2002 și în Manualul Oslo, care explică și legătura cu “research and development”.

Acest sens nu rezultă însă, literal, din textul legii. “Cercetare-dezvoltare” se referă doar la cercetarea științifică și dezvoltarea experimentală (art. 2 din OG57). “Cercetare” înseamnă multe alte activități care nu sunt cercetare științifică, sensurile din DEX incluzând și orice examinare, inspectare, cercetare penală, colectare de informații. Termenul “dezvoltare”, izolat, se referă la încă multe alte activități și procese cum ar fi dezvoltare fizică sau dezvoltare imobiliară. Formula ‘cercetare, dezvoltare’ înseamnă orice din cele menționate.

Considerăm că ar trebui folosit termenul clar delimitat, deja definit de lege și de documentele europene/OECD, de “cercetare-dezvoltare”, termen care reflectă și intenția autorilor proiectului și domeniul de autoritate al ANC.

Repetăm observația că, în cea mai mare parte, prevederile proiectului de lege sunt de natura completărilor și modificărilor OG57/2002 și n-ar trebui să apară ca o lege separată, paralelă, care ridică probleme de respectare a legii 24/2000 privind tehnica legislativă, ci ca o lege de modificare și completare a OG57/2002, și a legilor 199/2023 și 183/2024, fapt care ar trebui să se reflecte și în titlu.

Cu această ocazie reamintim faptul că în legislația noastră s-a strecurat încadrarea sportului și creației artistice ca parte din cercetarea științifică, excedând chiar sensul foarte larg al “cercetării”

din DEX. Cu ocazia acestui normativ ar fi oportună corecția respectivelor erori, de exemplu prin formulările pe care le propunem în secțiunea 2.10.

2.2 Art. 1, definiții

2.2.1 Autoritatea contractantă/Conducător de program

Considerăm ca definiția “autorității contractante” și utilizarea acestui termen în proiect este nefericită și de natură să creeze confuzii.

Ar trebui spus “conducător de program”, termenul folosit cu acest conținut în legislația existentă, în particular în OG57/2002 și în HG1265/2004.

Definiția din proiectul de lege:

PL art. 1 (2) c) autoritate contractantă—autorități publice și instituții publice, în cazul programelor/subprogramelor conduse de acestea, respectiv persoane juridice cărora acestea le-au încredințat conducerea de program/subprogram, pe bază contractuală

Același concept, în OG57, este “conducător de program”:

OG57, art. 47 (8) Fiecărui conducător de program i se pot atribui programe/subprograme/module din Planul național de cercetare-dezvoltare și inovare.

(N.B. această atribuire se face printr-un contract rezultat dintr-un proces de achiziții publice.) Terminologia este, de asemenea, clar elaborată în Anexa 1 a HG1265:

HG1265/2004, Anexa 1:

1. autoritate contractantă - parte într-un contract de finanțare, care, fie în baza legii, fie în baza unui alt contract de finanțare legal încheiat, la care a avut calitatea de contractor, finanțează realizarea unui obiectiv, stabilind în mod univoc condițiile în care cealaltă parte va realiza contractul ce se încheie în acest scop;

5. conducător de program/proiect - autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare, în cazul programelor conduse de acesta, sau contractorul, într-un contract de finanțare al cărui obiect este procurarea de servicii de conducere de program/proiect și, după caz, de realizare/execuție a proiectelor situate pe ultimul nivel de detaliere a programului;

Astfel, în raport cu organizația de cercetare beneficiară, conducătorul de program este, într-adevar, autoritate contractantă, dar asta numai în cadrul acelui contract și doar după semnarea aceluia.

În afara acelui contract, rolul de autoritate contractantă nu există, calitate persoanei juridice care desfășoară un program de finanțare fiind adecvat descrisă prin “conducător de program”.

În concluzie, sintagma “autoritate contractantă” ar trebui înlocuită și în definiția de la art. 1, (2) c din PL și în tot cuprinsul textului prin “conducător de program”, conform uzanței existente în legislația noastră.

Credem ca este important să fie precizat aici la care conducători de program ne referim. Considerăm că aceștia ar trebui să fie conducătorii de program ai oricărui program de finanțare prin competiție pentru proiecte CDI, inclusiv cele cuprinse în planul național, în programele sectoriale ale tuturor autorităților și instituțiilor publice și în programele operaționale. O astfel de enumerare exemplificativă ar fi utilă, credem.

Necesitatea acestei generalități derivă din faptul că legea normează aspectele specifice cercetării-dezvoltării și finanțării publice a acesteia, în plus față de aspectele specifice achiziției publice (în legislația noastră, contractele de cercetare fiind văzute ca o specie a contractelor de achiziții publice). Aceste aspecte sunt comune contractelor de cercetare din fonduri publice indiferent de sursa de finanțare.

2.2.2 Beneficiar

Definiția ‘beneficiarului’ este un exemplu de confuzie indusă de ambiguitatea “autoritate contractantă”/“conducător de program”, pentru că “autoritate contractantă” poate fi orice entitate care face achiziții publice. Această definiție include, fără îndoială, persoana juridică care încheie un contract de finanțare cu conducătorul de program, *numai după încheierea aceluși contract, conform definiției*.

Întrebarea este dacă, în formularea existentă, include și subcontractorii care încheie diverse contracte sau acorduri cu acest contractor (conducătorul de proiect), în baza caracterului de recurență al contractului de finanțare!? Dacă interpretăm “autoritate contractantă” cu sensul de conducător de program, conform definiției restrictive de la punctul (c), ar rezulta că **nu**. De unde s-ar putea interpreta că toate prevederile din lege privind obligațiile “beneficiarului” nu sunt aplicabile și acestor participanți la cercetare, partenerii dintr-un contract de parteneriat, alții decât conducătorul sau coordonatorul.

Problema este complicată de faptul că partenerii într-un consorțiu pot avea diverse roluri, pot primi, sau nu, finanțare din fonduri publice, pot contribui ei cu finanțare, iar contractele între ei și coordonatorul proiectului pot fi diverse tipuri de acorduri, nu neapărat subcontracte de finanțare în baza caracterului de recurență.

În sfârșit, se pune problema dacă directorul de proiect și alți participanți la proiect, persoane fizice, intră în categoria de “beneficiar”. Credem ca definiția propusă este oarecum ambiguă în această privință.

2.2.3 Fonduri publice în domeniul CDI

Definiția limitează utilizarea definiției din legea 500 numai la acele fonduri publice prevăzute în SNCISI. Ori, și alte fonduri, de exemplu cele prin programele Horizon, sau cele doctorale, sau unele programe sectoriale, care nu fac obiectul SNCISI, sunt tot fonduri publice în sensul legii

500. Credem că această restricție a termenului trebuie eliminată, deoarece crează confuzii în legislația secundară—la care sens al fondurilor publice se referă?

O altă problemă este legată de semantica “SNCISI” care s-ar putea referi doar la o hotărâre de guvern ce va înceta să mai fie în vigoare în 2028, vezi discuția din secțiunea [2.2.6](#)

2.2.4 Organizații de cercetare

Facem observația că această definiție, prin raportare la regulamentul 651/2014, este diferită de definiția din legea 25/2023 și ambele sunt diferite de definiția 7¹ din ordonanța 57/2002.

Deși acest fapt nu crează mari dificultăți în interpretarea textului de lege propriu-zis, atunci când termenul “organizație de cercetare” ajunge să fie folosit în legislația secundară sau terțiară, sau în contracte, de exemplu în contractele dintre ordonatorul principal de credite și conducătorul de program, sau în pachetele de informații, există riscul de mari confuzii și conflicte, pentru că se poate să nu fie clar la care din definiții se referă.

Astfel de conflicte au apărut frecvent în trecut, despre multe organizații neștiindu-se clar dacă se încadrează sau nu, unii susținând cu legea în mână că sunt eligibile, alții cu altă lege că nu, ceea ce creat în multe cazuri serioase dificultăți și prejudicii cercetătorilor și instituțiilor.

Această lege ar fi o bună oportunitate de eliminare a acestor confuzii, prin armonizarea definițiilor din diverse alte legi, de exemplu adoptând definiția din legea 25/2023, care corespunde categoriilor din art. 6-8 ale OG57/2002 și modificând și definiția 7¹ din OG57/2002 în acest sens.

2.2.5 Pachet de informații/Ghidul solicitantului

În general, “Ghidul solicitantului” este parte a pachetului de informații, care mai include și alte documente (de aceea îi zice “pachet”). Un exemplu de confuzie este creat la art. 5 alin (2) din PL, unde ghidul evaluatorului este menționat ca parte obligatorie a ghidului solicitantului, ori solicitantul nu este în niciun caz evaluatorul și nici invers.

În definiția pachetului de informații a fost inclus și un paragraf cu caracter normativ. Definiția ar trebui să conțină doar genul proxim și diferența specifică. Prevederile cu caracter normativ incluse aici își pierd, logic, caracterul normativ prin această includere.

Definiția ar putea fi “Pachet de informații: totalitatea documentelor publicate de conducătorul de program, privitor la o competiție, la lansarea competiției.”

Ulterior, în textul legii, se pot prevedea elementele care trebuie să intre în alcătuirea pachetului de informații.

Riscul, dacă definim “pachetul de informații” ca în definiția (m) este ca, dacă un astfel de set de documente nu conține, de pildă, criteriile de selecție a evaluatorilor, să se poată interpreta că acel set de documente nu este un pachet de informații (pentru că, în conformitate cu definiția (m) prezența lor ar fi o caracteristică definitorie, neîndeplinită) și prin urmare nicio prevedere a legii privitoare la pachete de informații nu s-ar mai aplica acelui caz.

2.2.6 SNCISI, program

Art. 39 din OG57/2002 se referă la “strategia națională de cercetare-dezvoltare” (pe care o prescurtăm “SNCD” mai jos). SNCISI este HG 933/2022, care include și strategia națională de cercetare-dezvoltare pentru perioada 2022–2027, dar pe lângă aceasta și alte elemente despre inovare și specializare inteligentă. După 2028, va fi în vigoare o altă strategie națională de cercetare-dezvoltare, care probabil nu se va mai numi SNCISI, așa cum strategia anterioară, 2014–2021, nu s-a numit SNCISI.

Legarea definiției “program”-ului de SNCISI ar putea face legea inoperantă după ce SNCISI nu va mai fi în vigoare, foarte curând.

Ar fi mai clar dacă în loc de SNCISI s-ar folosi termenul din lege, “strategia națională de cercetare-dezvoltare”, termen bine caracterizat.

Altfel, definiția existentă induce unele ambiguități. Mai întâi, dintre instrumentele de implementare ale SNCD, cele care sunt de natura finanțării prin competiții nu sunt numite în OG57 art 41, și nici în SNCISI, “programe” ci “planuri”, cel național, cele sectoriale și altele. Art 41 mai conține o ambiguitate: nu este deloc clar, din text, că *toate* planurile sectoriale trebuie să fie instrumente ale SNCD, textul indicând doar că și astfel de planuri pot fi instrumente ale SNCD, dar neexcluzând ca alte planuri sectoriale, deci tot din fonduri publice, să existe în afara SNCD.

Planul național este organizat pe programe conform legii (art. 43 din OG57/2002), dar termenul de “program” din propunerea de lege NU se referă la acestea, pentru că acestea nu corespund în general unor instrumente de finanțare prin competiție ci unor grupări de astfel de instrumente care sunt numite “subprograme”. La aceste subprograme se referă de fapt PL prin “program”.

Similar, fondurile de coeziune sunt implementate prin “programe operaționale”, care la rândul lor sunt doar colecții de instrumente ce se implementează prin competiții și care sunt numite axe și apeluri. Unele din aceste axe urmăresc finanțarea de proiecte de cercetare-dezvoltare, prin competiție și, la acestea, sau la apelurile din cadrul acestora, s-ar referi termenul de program.

În concluzie, credem că “program”, a cărui definiție reprezintă chiar aria de aplicare a legii propuse, ar putea fi definit ca “instrument de finanțare prin competiție, din fonduri publice, a cercetării-dezvoltării sau de susținere a inovării”. Pentru mai multă claritate, s-ar putea preciza: “Exemple de astfel de instrumente sunt: subprogramele Planului Național de Cercetare-Dezvoltare și Inovare, planurile sectoriale de cercetare-dezvoltare sau programe ale acestora, axele și apelurile din programele operaționale care finanțează și activități sau de cercetare-dezvoltare sau susținere a inovării.”

2.3 Art. 2, art. 4, art. 5 și art. 6

Salutăm inițiativa de a clarifica, digitaliza și eficientiza procesul de acordare a finanțărilor CDI pe proiecte, proces care, cu unele excepții, funcționează defectuos și este normat eliptic și destul de haotic.

Credem însă că aspectele procedurale enumerate în art. 5 din PL sunt de natura legislației secundare. Acest fapt este deja stabilit în lege, respectiv în art. 60(2) din OG57/2002:

OG57, art. 60. (2) Normele metodologice privind contractarea, finanțarea, monitorizarea și evaluarea programelor, proiectelor de cercetare-dezvoltare și inovare și a acțiunilor prevăzute la alin. (1¹) se elaborează de Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe și se aprobă prin hotărâre a Guvernului.

Aceste norme sunt deja adoptate, în HG 1265/2004, HG 1266/2004 și în alte normative secundare.

Acest sistem de ansamblu, într-adevăr, funcționează defectuos și nici nu asigură integrarea proceselor respective cu sistemele informatice existente și viitoare într-un sistem informațional integrat și unitar. Este vorba, însă, în principal, de deficiențe ale HG menționate. Enunțarea, în lege, a unor principii este utilă, dar pentru a face sistemul mai funcțional trebuie corectată legislația secundară în conformitate cu aceste principii.

Credem că îmbunătățirea sistemului nu poate fi realizată prin legiferarea paralelă, interzisă de altfel de legea 24/2000, ci prin completarea art. 60 cu prevederi de natura legii și prin armonizarea și consolidarea hotărârilor de guvern relevante, simultan cu proiectarea sistemului informațional național.

O problemă fundamentală a sistemului existent este că principiile de organizare a competițiilor de cercetare, cum ar fi principiul Haldane, aplicate relativ corect de UEFISCDI în programe cum este programul IDEI sau PED, de exemplu, sunt ignorate în programe CDI mult mai ample, în special în cele care țin de programele operaționale.

Art. 60 din OG57 ar putea să precizeze că o hotărâre de guvern cu aplicabilitate generală privind desfășurarea programelor de finanțare CDI (numit HGFCDI mai jos) trebuie respectat de toate programele care finanțează activități CDI, indiferent că sunt din planul național, planurile sectoriale ale oricărei autorități sau instituții publice (inclusiv ministere, AR, universități, autorități locale), programele operaționale, inclusiv POR etc.

Art. 60 ar putea să mai precizeze că HGFCDI va include și un contract cadru de finanțare CDI, așa cum se procedează la programul Horizon și poate un contract cadru de finanțare pentru conducătorul de program (unitatea executivă respectivă).

De natura legislației primare sunt principiile de bună practică, evocate în alineatul (1) din PL, dar neenunțate explicit. Dintre acestea, cel mai relevant este probabil "[Principiul Haldane](#)". O altă cerință esențială este că orice program de finanțare trebuie desfășurat sub supervizarea științifică a unui consiliu (cum sunt CNCS sau CCCDI, dar pot fi altele la alte autorități și instituții) și ar putea fi menționate cerințele pentru constituirea acelu consiliu.

Art. 60 ar putea enunța explicit aceste principii și reguli generale, care vor trebui respectate de HGFCDI precum și documentele europene de bune practici care vor trebui implementate de HGFCDI.

PL ar putea conține aceste adăugiri la art. 60 din OG 57.

Altminteri, pericolul includerii la nivel de lege a detaliilor procedurale stă în inoperabilitatea legii în cazul în care se dovedește că procedura este inutilizabilă în practică, legea fiind apoi dificil de modificat pentru a corecta procedura în fiecare caz în parte.

Un exemplu este art. 5, alineatul (5)b. Algoritmul nu are cum să excludă evaluatorii aflați în conflict de interese, deoarece nu are de unde să cunoască tot trecutul aplicanților și potențialilor evaluatori precum și al familiilor acestora. Potențialii evaluatori trebuie întrebați dacă se găsesc în conflict de interese, iar aceasta nu se poate întâmpla la momentul activării algoritmului de selecție, ci doar după ce evaluatorii, deja selectați, au primit propuneri de aplicații de evaluat, pentru că ei nu pot fi în conflict de interese la modul general ci doar cu una sau alta dintre aplicații.

Punctul d prevede că evaluatorii își declară conflictul de interese—se înțelege, după ce li s-a propus să evalueze ceva specific—ceea ce vine oarecum în contradicție cu punctul b, dar oricum nu ne spune ce se întâmplă în cazul unei astfel de declarații.

O altă problemă, neatinsă în procedură este cea a competenței: ce se întâmplă dacă un evaluator are o expertiză generală în “ariile tematice”, dar nu în metodele propuse în cadrul proiectului.

În fine, cum se aplică procedura dacă nu sunt suficienți evaluatori în “aria tematică” a proiectului? Cum intervine voința evaluatorului de a evalua sau nu un proiect?

Multe dintre aceste detalii trebuie stabilite într-o astfel de procedură pentru ca aceasta să fie funcțională, iar aceste detalii sunt de natura legislației secundare, nu a celei primare.

O altă problemă neatinsă în aceste articole este calitatea evaluărilor *ex ante* ale proiectelor în competiții. Aceasta este, anecdotic, contestată în comunitatea științifică. Este adevărat că, în toate sistemele CDI, proporția propunerilor de proiecte respinse de la finanțare este mai mare decât cea a propunerilor acceptate, cei ale căror proiecte au fost respinse sunt potențial nemulțumiți și vor avea tendința să conteste procesul de evaluare. De aici însă, nu rezultă că procesul de evaluare este întotdeauna funcțional.

O administrație diligentă și integră se preocupă de calitatea evaluării *ex ante*, după acordarea finanțării fiind în general dificil să mai facă ceva. Este foarte greu de argumentat că procesul de evaluare e funcțional și performant dacă nu a fost de fapt evaluat niciodată.

Și tocmai asta e situația în România: nu doar ca nu s-au evaluat procesele de evaluare niciodată, dar principalele date necesare—cele care rezultă din evaluarea *ex post*—lipsesc cu desăvârșire, evaluarea *ex post* nefiind efectuată pentru niciuna din strategiile, planurile sau programele anterioare, necesitatea acestora fiind declarată formal în strategii și planuri, dar evaluarea propriuzisă neavând loc niciodată.

La articolul 8 al PL este introdusă, în sfârșit, la nivel de lege, o prevedere care urmărește să impună, aparent, evaluarea *ex post*, dar este formulată, presupunem că neintenționat, în așa fel încât, în practică, s-o facă imposibilă pentru programele și proiectele anterioare și să faciliteze foarte mult împiedicarea evaluării *ex post* în viitor. Pentru detalii vezi comentariile din secțiunea 2.6.

De asemenea, art. 6 alineatul (5) anulează de fapt prevederile art. 5 și 6 pentru fondurile de coeziune—cele mai substanțiale finanțări competitive pentru CDI și la care sunt cele mai mari probleme de evaluare ex ante—stabilind că niște norme secundare/terțiare, regulile specifice acestor fonduri, cum sunt cele din pachetele de informații—au prioritate față de legea propusă. E adevărat că prevederea privește și regulamentele UE care normează politica de coeziune, dar acelea nu contravin în general art. 5 și 6 și dacă ar contraveni în vreun detaliu au oricum prioritate, nu mai este necesară o precizare suplimentară.

În secțiunea 2.3.4 propunem corecții ale acestor probleme.

2.3.1 Art. 2, alineatul (3)

Formularea actuală:

Art. 2 alineatul (3). Platformele informatice prevăzute la alin. (1) vor fi funcționale începând cel târziu cu data de 1 ianuarie 2026.

Legea urmează să fie aplicabilă și după 2026, iar unele organizații pot deveni conducători de program în anii următori. Cum li se aplică această prevedere!? Propunem formularea mai generală:

Reformulare propusă pentru art. 2(3): Platformele informatice prevăzute la alin. (1) vor fi funcționale înainte de lansarea în discuție publică a pachetelor de informații.

Aceasta s-ar putea completa cu o prevedere tranzitorie, la capitolul corespunzător:

Conducătorii de programe aflate în derulare la data intrării în vigoare a prezentei legi au obligația să asigure funcționalitatea platformelor informatice prevăzute la art. 2 alineatul (1) până la 1 ianuarie 2026.

2.3.2 Art. 2, alineatul (5)

Dacă la art. 2(5), termenul de “beneficiar” se referă doar la coordonatorul unui consorțiu, cum pare să indice definiția actuală de la art. 1, ar rezulta că nu se poate opri în temeiul acestui alineat, în formularea actuală, o finanțare care nu-și îndeplinește obiectivele din cauza partenerilor (subcontractorilor).

Oricum, alin. (5) din art. 2 ar trebui probabil eliminat, sau rescris după o analiză detaliată. Formularea actuală:

PL. art. 2. (5): Autoritatea contractantă are obligația de a nu dispune finanțarea proiectelor pentru care obiectivele și țintele asumate nu sunt atinse în termenele prevăzute în cererile de finanțare, cu excepția situațiilor care nu sunt imputabile beneficiarilor”

Această prevedere contravine direct art. 87 alineatul (2) din OG57/2002:

OG57/2002, art. 87 (2) Se recunoaște faptul că activitățile de cercetare-dezvoltare și inovare implică, prin explorarea necunoscutului, un risc inerent de nerealizare a ipotezelor sau obiectivelor prevăzute înaintea desfășurării lor. Aceste nerealizări se constată în cursul procesului de evaluare și monitorizare a proiectelor, detaliat în pachetul de informații al programului sau subprogramului de finanțare, și nu presupun obligativitatea recuperării fondurilor cheltuite. Criteriile în funcție de care se poate accepta riscul de nerealizare a ipotezelor sau obiectivelor se stabilesc prin decizie a președintelui Autorității Naționale pentru Cercetare Științifică.

O discuție mai extinsă a acestei chestiuni este aici: blog.florian.io/2020/12/cadrul-legal-cercetare-finantare-europeana/

Pe scurt, cercetarea-dezvoltarea implică explorarea necunoscutului, incertitudinea rezultatelor fiind o trăsătură definitorie a cercetării-dezvoltării (Manualul Frascati, cap. 2). Astfel, dacă nu există incertitudine, nu vorbim de fapt de cercetare-dezvoltare.

În concluzie, aplicarea simplistă a principiilor de la achizițiile de bunuri și servicii la cercetare, cum pare să implice art. 2(5) din PL, crează potențial nedreptăți grave. În achizițiile de bunuri sau servicii, livrarea bunurilor și serviciilor nu e afectată de o incertitudine intrinsecă și nefinanțarea în lipsa livrării ar fi legitimă. Dar, aici e vorba de cercetare.

Este adevărat, pe de altă parte, că nu orice obiectiv al unui proiect CDI este incert. De exemplu, obținerea unui anumit set de date experimentale poate fi certă în unele proiecte; doar faptul că acele date susțin o anumită ipoteză, în vederea demonstrării căreia a fost inițiat proiectul, este incert.

Finanțarea/decontarea ar putea fi legate parțial de atingerea acelor obiective care nu sunt incerte, dar aplicarea principiului simplist din formularea actuală ar face de fapt imposibilă desfășurarea unor proiecte cu adevărat de cercetare.

Distincția între cert și incert e o problemă relativ subtilă și depinde de la proiect la proiect. Normarea acestei distincții nu se poate face, într-o singură frază, pentru toate tipurile de proiecte și metode. Credem că formularea din art. 87 (2), care delegă această complexă chestiune unui ordin de ministru este adecvată. Nu am găsit acest ordin de ministru, credem că buna întocmire a acestuia ar rezolva problema.

2.3.3 Art. 4 alineatul (2)

Formularea din PL:

(2) Beneficiarii proiectelor finanțate din fonduri publice asigură publicarea rezultatelor proiectelor pe pagina de internet dedicată proiectului, cu excepția celor din domeniul securității și apărării naționale sau a celor a căror rezultate nu sunt destinate publicării, conform prevederilor legale în vigoare.

Considerăm că ar trebui mai întâi clarificat care este această pagină, cine o întreține, de când și până când. În contractul pentru centre de excelență al UEFISCDI, de exemplu, este specificat că este obligația coordonatorului consorțiului să întrețină această pagină, cu un anumit conținut, și că monitorizarea proiectului se face plecând de la datele din această pagină. Este o prevedere adecvată, care ar trebui generalizată în lege.

Se mai pune și problema cum pot fi găsite aceste pagini ale proiectelor, dacă sunt într-un registru public, de exemplu întreținut de conducătorul de program, dacă trebuie, sau nu, să fie pe situl coordonatorului sau pot fi niște pagini cu o locație arbitrară, eventual neindexate de motoarele de căutare, a căror adresă este cunoscută doar confidențial, sau care sunt accesibile doar cu parolă etc.

O alta problemă a acestui alineat este ce documente trebuie sau nu trebuie să apară pe pagina respectivă. Rezultatele pot să nu fie destinate publicării prin contract, sau prin exercitarea unor opțiuni personale, nu prin “prevederile legale în vigoare” chiar dacă nu țin de securitate și apărare. Pe de altă parte, unele rezultate care țin de securitate și apărare pot să fie foarte bine publicabile, nu toate sunt secrete, nu pentru totdeauna.

De exemplu, un rezultat poate fi considerat secret de serviciu, sau publicarea poate fi interzisă prin contractul cu un terț, cum ar fi o firmă care urmărește exploatarea comercială a acelui rezultat. Autorii pot să-și exercite drepturile morale prevăzute de legea 8/1996 art. 10 și să refuze publicarea, sau editura prin care publică poate impune un embargo prin contractul de editare. Acești autori care se opun pot fi angajați prin proiectele finanțate sau pot fi alți coautori care, în afară de colaborarea științifică, nu au niciun raport contractual legat de finanțarea din fondurile publice.

Rezultatele care sunt secrete sau nedestinate publicării pot să nu fie publicate, dar atunci trebuie să fi fost înregistrate cumva cu acel regim de clasificare sau secretizare.

Această chestiune complexă: cine întreține siturile proiectelor, cine ce obligații are față de aceste situri, ce informații trebui/pot/nu pot/trebuie să nu apară pe aceste situri, ce cerințe de accesibilitate și actualizare trebuie să îndeplinească aceste situri, ce trebuie să prevadă contractele de finanțare în privința acestora, cum se arhivează acestea pe termen lung și de către cine, sunt chestiuni care ar putea face obiectul unui normativ secundar, care ar putea fi menționat aici în sarcina autorității naționale de cercetare-dezvoltare, sau ar putea fi cele propuse mai jos, în secțiunea 2.8.

2.3.4 Art. 6 alineatul (5)

După cum am menționat mai sus, alineatul (5) anulează prevederile privind buna evaluare specifică proiectelor de cercetare-dezvoltare pentru fondurile de coeziune, tocmai acelea la care sunt cele mai mari probleme și care reprezintă cea mai mare parte a finanțării prin competiții. Acest alineat este inutil în ce privește regulamentele UE, care oricum au prioritate față de lege, singurul său efect fiind să pună pachetele de informații (“regulile proprii”) din programele operaționale deasupra legii:

Forma actuală PL art. 6. (5) În cazul proiectelor finanțate din fondurile alocate politicii de coeziune, prevederile art. (5) și art. (6) se aplică în măsura în care nu contravin regulilor proprii ale programelor și reglementărilor specifice în vigoare.

Propunem renunțarea la acest alineat și înlocuire sa cu două alte alineate:

Amendamente propuse, art. 6:

(5) După încheierea programelor de finanțare prin competiție a proiectelor de cercetare-dezvoltare sau susținere a inovării, ANC va organiza un audit al evaluărilor *ex ante* (evaluarea evaluărilor).

a) Acest audit se va face, cel puțin, pe baza următoarelor date: propunerile de proiecte aprobate și respinse, conținutul proceselor verbale ale evaluatorilor și al altor documente emise în timpul evaluării, contestațiile formulate, rezultatele proiectelor finanțate.

b) Raportul de audit, cu recomandările de corectare se publică pe situl ANC.

c) Acest audit se va efectua și pentru toate programele de cercetare-dezvoltare din fonduri publice, finalizate după anul 2010.

2.4 Art. 3

Formularea actuală:

PL Art. 3 - (1) Lansarea competițiilor/apelurilor de proiecte se face în baza unui calendar estimativ disponibil pe pagina de internet a autorității contractante.

(2) Calendarul se publică anual, cel mai târziu la sfârșitul primei luni calendaristice a anului în curs și se actualizează periodic, după caz. 5

(3) ANC publică pe pagina sa de internet calendarul centralizat, actualizat periodic, al tuturor competițiilor/apelurilor de proiecte în domeniul cercetării, dezvoltării și inovări

Credem că ar trebui precizată explicit durata acoperită de calendar, de exemplu:

Formă propusă pentru Art. 3 - (1) Lansarea competițiilor/apelurilor de proiecte se face în baza unui calendar estimativ disponibil pe pagina de internet a conducătorului de proiect, cu cel puțin un an înainte, sau la cel mult o lună de la încheierea contractului de finanțare între ordonatorul de credite și conducătorul de proiect.

(2) Calendarul se publică anual, cel mai târziu la sfârșitul primei luni calendaristice a anului în curs și se actualizează periodic, după caz. 5

(3) ANC publică pe pagina sa de internet calendarul centralizat, actualizat periodic, al tuturor competițiilor/apelurilor de proiecte în domeniul cercetării-dezvoltării, calendar care acoperă cel puțin următorul an.

Aceste prevederi ar trebui completate cu o prevedere tranzitorie:

Calendarele prevăzute la art. 3 se publică, pentru competițiile din primul an după intrarea în vigoare a prezentei legi, în termen de o lună de la intrarea în vigoare.

2.5 Art. 7

Acest articol pare să autorizeze ANC să efectueze unele cheltuieli necesare atribuțiilor sale.

Facem observația ca ANC pare să fie deja autorizat să efectueze aceste cheltuieli, prin art. 55 alineatul 1 din OG57/2002 și prin art. 58 alineatul 4 din același normativ.

În cazul în care autorizarea existentă ar fi insuficientă, deși nu pare, atunci ar trebui completate aceste articole, în special 58(4) și nu introdusă o altă reglementare paralelă în altă lege.

Alineatul (3) pare de asemenea inutil deoarece pentru realizarea oricărui contract de finanțare, orice contractor constituie structuri dedicate în afara organigramei de bază, adică o organigramă suplimentară, cu posturi temporare, pe care încadrează personalul salarizat din contractul de finanțare.

2.6 Art. 8

Considerăm că alineatul (1) ar trebui să completeze art. menționat din Legea 183/2024, nu să introducă o normă paralelă cu aceasta.

La alineatul (5) este probabil o eroare gravă: evaluarea ex post ar trebui să se facă la **cel puțin** doi ani de la încheierea unui program sau proiect, interval de timp necesar finalizării proceselor de publicare și valorificare a rezultatelor. Dacă prevederea ar rămâne cu formularea “cel mult” **acest alineat ar interzice, prin lege, evaluarea ex post a programelor care s-au încheiat până în 2024**, ceea ce ar incapacita grav elaborarea politicilor viitoare.

La acest termen, de doi ani, s-ar putea și renunța. Evaluarea ex post poate fi făcută oricând, și chiar de mai multe ori, pentru că impactele cercetărilor au loc în timp și se evaluează mai precis la distanță.

Prevederea ar putea fi însoțită și de o prevedere tranzitorie: până la data de 1 iulie 2026, ANC va demara evaluarea ex post a strategiilor, planurilor și programelor de cercetare-dezvoltare și inovare care nu au fost evaluate ex post până acum: Strategia Națională de cercetare-dezvoltare 2007–2013, 2014-2020, PNCDI II, PNCDI III, POS-CCE, POC, POR.

Ar trebui eliminat Art. 8 alineatul (2), obligația ca fiecare organizație de cercetare care contractează un proiect de cercetare, dezvoltare și inovare finanțat din fonduri publice să dețină acreditarea “Human Resources for Excellence in Research – HRS4R” în conformitate cu Carta europeană a cercetătorilor, sau ar trebui înlocuit cu obligația ministerului de a implementa acele recomandări care sunt adresate statelor membre.

Dacă alineatul (2) este păstrat în forma actuală, finanțarea cercetării în România va depinde de un mecanism a cărui existență și funcționare e la discreția unor funcționari din Comisia Europeană—nu am găsit vreun act normativ care stabilească acest proces, care nici nu e, de

fapt, menționat în recomandarea cu Carta europeană a cercetătorilor, care e oricum doar o recomandare; acest mecanism nu a fost gândit ca un mecanism aplicabil obligatoriu, exhaustiv, ci probabil depinde de niște bugete care probabil nu au prevăzut că vor avea brusc un flux masiv de cereri din România. Cf. [HR excellence dashboard](#).

S-au acordat 758 certificări, în toată Uniunea Europeană, în tot istoricul acestui mecanism, iar conform statisticilor de pe site-ul UEFISCDI la un apel de genul Idei, TE, PED candidează 100-125 de organizații de cercetare.

Procesul generează oricum un minim de efecte, pentru că majoritatea subiectelor din carta cercetătorilor sunt ori deja hiper-reglementate, cum ar fi concursurile prin statutul personalului CD, ori depind de finanțare care e în afara controlului organizațiilor.

Procesul implică o sarcină administrativă semnificativă, care poate fi disproporționată pentru organizațiile de cercetare mici, și orice obligativitate de implementare ar trebui să fie limitată la organizații de mărime relevantă, de exemplu cu un minim de 100 de cercetători. Recomandarea respectivă include multe recomandări pentru statele membre, care la noi s-ar implementa prin ministerul cercetării, care sunt ignorate cu desăvârșire și nerespectate de minister.

2.7 Art. 9

La acest articol, pentru a permite elaborarea codurilor de etică bazate pe codul ALLEA fără discordanțe cu legislația națională, s-ar putea adăuga următorul text:

Adăugiri propuse pentru art. 9 din PL, la sfârșit:

(1) Legea 183/2024 se modifică astfel:

a) La art. 49 litera d se modifică și va avea următorul cuprins:

plagiat - este utilizarea muncii sau ideilor altor persoane fără a recunoaște contribuția acestora și sursele originale; de exemplu, acesta include prezentarea drept creație sau contribuție științifică pretins personală într-o operă scrisă sau audiovizuală, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, teorii, rezultate sau metode științifice preluate din alte opere sau comunicări, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;

b) La art. 52 alineatul (4) litera a) se modifică și va avea următorul cuprins:

Abuzul de autoritate pentru a încuraja violări ale eticii în cercetare sau pentru a avansa în carieră.

c) La art. 168 alineatul (3) litera c) se modifică și va avea următorul cuprins:

abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru sine sau pentru alții.

(2) Legea 199/2024 se modifică astfel:

a) la art. 169 litera d se modifică și va avea următorul cuprins:

plagiat - este utilizarea muncii sau ideilor altor persoane fără a recunoaște contribuția acestora și sursele originale; de exemplu, acesta include prezentarea drept creație sau contribuție științifică pretins personală într-o operă scrisă sau audiovizuală, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, teorii, rezultate sau metode științifice preluate din alte opere sau comunicări, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale;

b) La art. 168 alineatul (3) litera b) se modifică și va avea următorul cuprins:

Abuzul de autoritate pentru a încuraja violări ale eticii în cercetare sau pentru a avansa în carieră.

c) La art. 168 alineatul (3) litera d) se modifică și va avea următorul cuprins:

abuzul de autoritate pentru a obține calitatea de autor sau coautor al publicațiilor persoanelor din subordine ori pentru a obține salarizare, remunerare sau alte beneficii materiale pentru sine sau pentru alții.

(3) Toate activitățile de cercetare-dezvoltare finanțate din fonduri publice trebuie să respecte codul de conduită pentru integritatea cercetării, ALLEA, obligație care se va înscrie de către conducătorii de programe în toate contractele de finanțare.

(4) Organizațiile de cercetare au obligația să implementeze cerințele de bune practici privind gestiunea datelor de cercetare prevăzute de codul ALLEA, prin instituirea sau contractarea de structuri specifice și înființarea de secțiuni specifice pe siturile proprii de internet.

(5) Toate contractele de finanțare din fonduri publice a unor proiecte care includ și activități CD sau de susținere a inovării trebuie să conțină un plan de gestiune a datelor de cercetare; monitorizarea și evaluarea implementării acestui plan este obligatorie în cadrul monitorizării și evaluării proiectelor și programelor CDI.

(6) ANC va elabora, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, un set de instrucțiuni privind gestiunea datelor de cercetare.

(7) ANC va efectua anual, începând cu anul 2027, o evaluare a gradului de implementare a cerințelor de bune practici privind gestiunea datelor, solicitând prin sondaj datele aferente unui eșantion aleator, reprezentativ, de lucrări publicate din România.

(8) Traducerea oficială a codului ALLEA, ediția 2023, în limba română, se găsește în anexă la prezenta lege. Autoritatea de stat în cercetare-dezvoltare va iniția actualizarea anexei în termen de 180 de zile de la apariția fiecărei ediții ulterioare.

(9) În termen de 90 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, Guvernul va adopta, la inițiativa autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare, o revizuire a HG 305/2024, Codul-cadru de etică și deontologie universitară, pentru a-l face compatibil cu codul ALLEA.

2.8 Art. 10

În sensul argumentației de la secțiunea 1.2.2, la atribuțiile observatorului CDI, la alineatul (3), s-ar putea adăuga două litere:

Propunere litere suplimentare la PL art. 10, alin (3):

f) Elaborează și publică anual o analiză statistică generală a sistemului CDI, pe baza căreia se va fundamenta raportul anual al CNSTI, la care va fi anexată; analiza va cuprinde starea organizațiilor de cercetare, a guvernantei, a marilor proiecte, a resurselor umane, a surselor de finanțare, rezultatelor, infrastructurii, transferului tehnologic și a altor impacte CDI.

g) Întocmește, publică pe situl data.gov.ro și actualizează anual seturile de date publice privind cercetarea, prevăzute de anexa legii 179/2022, punctul 15.

În continuare, se poate adăuga un alineat:

Propunere alineat suplimentar PL art. 10:

(4) Guvernul va adopta, la propunerea autorității de stat în cercetare-dezvoltare, în termen de 60 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, o hotărâre privind sistemul informațional al sistemului național de cercetare-dezvoltare, cuprinzând:

a) sursele de date naționale și internaționale care trebuie asigurate pentru funcționarea observatorului CDI;

b) cerințele, canalele și formatele în care trebuie furnizate datele de către autorități publice, organizații de cercetare, conducători de programe de cercetare-dezvoltare și inovare;

c) cerințele bazei de date interne care trebuie întreținută de observatorul CDI;

d) formatele și indicatorii de performanță cheie ai rapoartelor obligatorii ce vor fi furnizate de observatorul CDI.

(5) Sistemul informațional al sistemului național de cercetare-dezvoltare va fi organizat în așa fel încât aceeași informație să fie solicitată de la cercetători o singură dată și numai dacă nu este deja accesibilă public.

(6) Guvernul va adopta, la propunerea autorității de stat în cercetare-dezvoltare, în termen de 180 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi, hotărârea stipulată la art. 60 din OG57/2002, care:

a) va înlocui HG1265/2004, HG1266/2004 și HG1405/2022;

b) va stabili norme unitare pentru competițiile de proiecte de cercetare-dezvoltare și susținerea inovării din fonduri publice;

- c) va pune procedurile de acordare a finanțării, monitorizare, evaluare, a programelor și proiectelor CDI în acord cu prevederile legale recent adoptate și cu normele Spațiului European al Cercetării;
- d) va stabili integrarea programelor și proiectelor în sistemul informațional al sistemului național de cercetare-dezvoltare reglementat în baza alineatului (4) de mai sus;
- e) va include în anexe un contract cadru, model, între ordonatorii de credit și conducătorii de programe și un contract cadru, model, între conducătorii de programe și organizațiile de cercetare executante ale proiectelor de cercetare-dezvoltare, similar celui din programul cadru al Uniunii Europene.

Alineatul (6) de mai sus poate fi, preferabil, adăugat la art. 60 din OG57/2002.

2.9 Art. 12

La alineatul (1) literele (b) și (k) este din nou menționat SNCISI, o hotărâre de guvern care expiră în doi ani. În schimb referința ar trebui făcută la strategia națională de cercetare-dezvoltare, după cum am argumentat în secțiunea 2.2.6.

La art. 12 k ii, considerăm că ar trebui eliminat criteriul “implementate de consorții formate din cel puțin 3 organizații de cercetare și o întreprindere mare” care e la un nivel de detaliu prea fin pentru a se afla în lege, dar în plus implică faptul că inovarea strategică e în beneficiul unei întreprinderi mari, dar de obicei întreprinderile mari nu sunt inovative și depind de achiziția de startupuri inovative ca să înglobeze inovare.

2.10 Art. 13

Pe lângă prevederile cu caracter tranzitor menționate mai sus în text, acest articol ar putea corecta și doua erori grave ale legislației, care încadrează activitățile sportive și artistice în categoria cercetării științifice. Asociația Ad Astra a expus această problemă importantă în documentul de poziție [Sportul și Arta Nu Sunt Cercetare](#) din 21 iulie 2025.

În legislația primară, chestiunea intervine în două legi:

Text actual, Legea 199/2023, definiția 16:

“16. Cercetarea științifică universitară include cercetarea științifică propriu-zisă, creația artistică și activitățile specifice performanței sportive din instituțiile de învățământ superior”

Text actual, Legea 183/2024, art.7:

“ Articolul 7 Activitatea personalului CDI este de interes național și cuprinde:

- i) alte activități specifice domeniului CDI, inclusiv creația artistică și activitatea sportivă; ”

Printre altele, păstrarea acestor prevederi în această formă ar însemna că legea propusă s-ar aplica și sportului și artelor și, de exemplu, Observatorul CDI ar trebui să raporteze și datele privind sporturile și artele, sportivii și artiștii ar fi incluși între cercetători, finanțarea lor la finanțare de cercetare, organizațiile de cercetare ar include și pe cele sportive și artistice etc. Pentru a se evita astfel de efecte suprarealiste, propunem introducerea la art. 13 a două alineate:

(3) În Legea 199/2023, definiția 16 se modifică și va avea următorul cuprins:

16. Cercetarea științifică universitară include cercetarea științifică și dezvoltarea experimentală din instituțiile de învățământ superior.

(4) În Legea 183/2024, articolul 7 litera i se modifică și va avea următorul cuprins:

i) alte activități specifice domeniului CDI;